

בבית המשפט העליון

רע"א 2516/05

בפני : כבוד הנשיא א' ברק
כבוד השופט א' ריבלין
כבוד השופט ס' גיבראן

המערערת : מעריב - הוצאת מודיעין בע"מ

נגד

המשיבים : 1. חברת אול יו ניד בע"מ
2. רות הנדלר
3. הרצל עוזר
4. גדי שברון
5. ניב אראל

בקשת רשות ערעור על החלטת בית-המשפט המחוזי
בתל-אביב-יפו מיום 3.3.05 בת.א. 1074/05 שניתנה על-
ידי כבוד השופט י' זפט

תאריך הישיבה : א' באלול התשס"ה (5.9.05)

בשם המערערת : עו"ד צבי בר נתן ; עו"ד רקפת פלד

בשם המשיבים : עו"ד שמוליק קסוטו ; עו"ד עופר לריש

פסק-דין

השופט א' ריבלין:

1. המערערת, מעריב הוצאת מודיעין בע"מ, מפיצה עיתון יומי (להלן: העיתון) וכן אתר אינטרנט (להלן: אתר NRG). בעיתון ובאתר מפרסמת המערערת הצעות עבודה של מעסיקים ("מודעות דרושים"). המשיבה 1, חברת אול יו ניד בע"מ (להלן: המשיבה), היא בעלת אתר אינטרנט הכולל מאגר מידע על אודות מעסיקים התרים אחר עובדים (להלן: אתר Alljobs). הצפייה בפרטי המודעות שבאתר Alljobs כרוכה בתשלום. לטענת המשיבים, מטרתם היא לאפשר לציבור דורשי העבודה "לצפות באופן מרוכז בכל המשרות הפנויות המתפרסמות בישראל, בכל רגע נתון, באמצעות שימוש

במגוון כלי חיפוש ייחודיים ואפקטיביים, מחד גיסא; ולאפשר למעסיקים פוטנציאליים ליהנות מחשיפה רחבה של המשרות הפנויות שהם מציעים, מאידך גיסא. דא עקא, שלטענת המערערת, המשיבים נוטלים, ומפרסמים באתר Alljobs, מידע שלוקט על-ידיה ומתפרסם בעיתון ובאתר NRG. בכך, לדעת המערערת, יש, בין השאר, משום גניבת עין, הפרת זכויות יוצרים, עשיית עושר שלא במשפט ועילות נוספות. לפיכך, הגישה המערערת תובענה בבית המשפט המחוזי, ובה עתרה לצו מניעה קבוע, למתן חשבונות ולפיצוי כספי. במסגרת התובענה ביקשה כי יוצא צו מניעה זמני האוסר על המשיבים לעשות כל שימוש במודעות הדרושים המתפרסמות אצל המערערת.

2. בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו (כבוד השופט י' זפט) דחה את הבקשה למתן הצו הזמני. ביחס לעילה של גניבת עין, קבע בית המשפט כי אמנם למערערת מוניטין בשירות שהיא מספקת בעיתון ובאתר NRG, אולם, כך סבר, אין חשש להטעיה. לכאורה, כך נפסק, אין דמיון בין דפי האתר alljobs לבין דפי העיתון, וגם אין באתר Alljobs פרטים הרומזים על קשר בין השניים. בין אתר Alljobs לאתר NRG, כך נקבע, ישנם הבדלים מבחינת השם, דף השער, העיצוב ועוד. בעניין אחד – מספרי המשרות – נקבע כי נוצרה זיקה בין האתרים, אך המשיבים הצהירו כי הם חדלו מלעשות שימוש במספרי המשרות של המערערת, ובית המשפט ראה בכך גם התחייבות לעתיד.

לגבי העילה הנשענת על זכות היוצרים, קבע בית המשפט קמא כי אפילו נצא מתוך הנחה שהמערערת השקיעה מאמץ ויצירתיות ההופכים את הפרסום ליצירה מוגנת, הרי שלכאורה אין המשיבה עושה שימוש ביצירה זו, זאת לנוכח העדר הדמיון בין העיתון ואתר NRG לבין אתר Alljobs. עוד נקבע, כי לכאורה מהווים הנתונים בדבר מקומות עבודה – "עובדה או נתון, כשהם בלבדם" – ועל כן, לפי סעיף 7ב(4) לחוק זכויות יוצרים, לא קמה זכות יוצרים בגינם. בית-המשפט הוסיף ופסק כי המודעות בעיתון ובאתר NRG כוללות נתונים ועובדות שנמסרו למערערת על ידי המפרסמים תמורת תשלום, וממילא, אין מקוריות ויצירתיות מצד המערערת בהם.

אשר לטענה בדבר עשיית עושר ולא במשפט: בית המשפט קמא פסק כי המערערת אך מציעה "פלטפורמה" לפרסום מודעות תמורת תשלום; ככל שהיא השקיעה משאבים, הרי שאלה נועדו לקדם את המוניטין של הפלטפורמה, ולא לאסוף את הנתונים – אלה נמסרו לה על-ידי המפרסמים עצמם. לכן, לכאורה, אלה האחרונים הם בעלי הזכויות בנתונים, ככל שישנן זכויות כאלה, ועל חשבונם התעשרה המשיבה, ככל שהתעשרה. זאת ועוד, המערערת לא הצביעה, כך נקבע, על אותו "יסוד נוסף" הנדרש כדי שתקום עילה בעשיית עושר; אין במידע הכלול במודעות משום יצירתיות,

המערערת אינה המקור למידע והיא גובה תשלום עבור פרסומו. אינטרס המפרסמים גם הוא אינו נפגע, כך הודגש, משמטרתם של אלה היא שהמידע יגיע לקהל רחב ככל האפשר, ומשיש באפשרותם, ללא עלות כספית, להסיר את מודעתם מהאתר.

3. מאזן הנוחות נוטה אף הוא לטובת המשיבים – כך קבע בית המשפט המחוזי. טענת המערערת, כי פעילותה של המשיבה עלולה לאיין את פעילותה של המערערת בתחום פרסום מודעות הדרושים, לא נתקבלה. בית המשפט סבר כי ניתן להניח שהמערערת ואחרים כמותה ימצאו את הדרך להתקיים לצד המשיבה, ומעבר לכך, הסברה שאנשים יחדלו מלרכוש עיתונים בשל השימוש הגובר באינטרנט נראית מופרכת. "אכן" – כך בית המשפט – "האינטרנט מציב אתגרים חדשים בפני עוסקים המבססים את העברת המידע לציבור הרחב על פלטפורמות ישנות, ברם לציבור יש אינטרס לקדם יזמות המבוססת על טכנולוגיה חדשה שבצדה יתרונות רבים". בית המשפט קבע כי נזק שייגרם למערערת – ככל שייגרם – ניתן לפצות בגינו, ומנגד, סילוק המודעות מאתר Alljobs יפגע קשות בפעילות המשיבה ובציבור המפרסמים.

4. בשל כל אלה, נדחתה הבקשה למתן סעד זמני. על כך ביקשה המערערת ליתן לה רשות ערעור, ובהחלטה מיום 5.9.05 ניתנה לה, על-דעת הצדדים, הרשות. ייאמר מיד, הן המערערת, הן המשיבים, פרסו יריעה רחבה ביותר של טיעונים והתייחסו בהרחבה לגופן של השאלות, שחלקן אינן פשוטות, המתעוררות בסכסוך שביניהן. לאחר שהתקיים – ונכשל – הליך גישור, הוסיפו הצדדים והשלימו טענותיהם, שוב בהרחבה יתרה. ואולם יש לשנן ולזכור, כי אין אנו מצויים בהליך העיקרי. זה עוד עתיד להתקיים, ובמסגרתו יתבררו השאלות שבמחלוקת. עתה, כל ענייננו בהליך ביניים בדבר סעד זמני. הליך זה אל לו שיבוא תחת ההליך העיקרי. אין מקום לכך שנרד היום לעומק השאלות הקשות שעודן מונחות בפני הערכאה המבררת; וודאי אין מקום שנכריע בסוגיה נשוא התביעה, שהיא, כלשונה של המערערת עצמה, "סוגיה משפטית חדשנית ועקרונית אשר טרם נדונה". במסגרת הבקשה שלפנינו, יש לצמצם עצמנו לבחינת השאלה האם סיכויי התביעה הם כאלה, המצדיקים את מתן הסעדים הזמניים המבוקשים, זאת בהתחשב גם במאזן הנוחות. בית המשפט המחוזי השיב לשאלה זו בשלילה. לשיקול דעתו ולהתרשמותו משקל רב בכגון דא, ורק במקרים יוצאי-דופן יתערב בית משפט שלערעור בהחלטה מסוג זה (ראו למשל רע"א 9259/03 המחזק הצפוני בע"מ נ' אוצר מפעלי ים בע"מ, תק-על 2003 (3) 273). לאחר שעיינתי בטענות הצדדים ובחומר שבפני, לא מצאתי כי מקרה זה מצדיק את התערבותנו בהחלטה שעניינה צו מניעה זמני.

5. אכן, העובדה שהמשיבים נוטלים מידע המצוי אצל המערערת, ונטילה זו משמשת להם בתחרות עם המערערת, מעוררת תהיות וקושיות באשר לכללי התחרות ההוגנת. בין היתר, ניתן לתמוה, בנסיבות העניין, על הנוסח הרחב שבחרו המשיבים לכלול בדף "תנאי השימוש" של אתר Alljobs, לאמור:

האתר וכל הדפים, המידע, המודעות וכל צורת המחשה אחרת הכלול (להלן: "התוכן") הינם רכוש הבלעדי של המפעילה. אין להעתיק ו/או לפרסם את התוכן במלואו או בחלקו, ללא היתר מפורש לכך מראש ובכתב מהמפעילה.

ואולם בסופו של יום, כפי שסבר גם בית המשפט המחוזי, נראה שעל-מנת לזכות בתביעתה, תיאלץ המערערת לחלוף על-פני כמה משוכות משמעותיות. כאמור, המערערת מציגה, במסגרת העיתון ואתר NRG, מודעות דרושים; המודעות מנוסחות ומסופקות לה על-ידי מעסיקים התרים אחר עובדים, ותמורת הפרסום אצלה הם משלמים לה תמורה. כלומר, המערערת מעמידה מאגר מידע, ואת התשלום היא גובה מאלה החפצים לפרסם במאגר זה מודעות דרושים מטעמם. המשיבים, מצדם, נוטלים את המידע הכלול באותן מודעות, ומפרסמים אותו, בשינויי נוסח, יחד עם עוד רבבות מודעות ממקורות שונים, בפלטפורמה משל עצמם. שאלה לא פשוטה היא, אם ניתן לראות במעשיהם של המשיבים משום נטילת "פירות עמלו ומאמצו של אחר", כלשונה של המערערת.

6. יודגש: אין המדובר כאן ביחסים שבין המשיבים לבין אלה המפרסמים אצל המערערת מודעות דרושים. לכאורה, ניתן לסבור כי מבחינת אלה האחרונים, הפרסום הנוסף אצל המשיבים אך משרת את האינטרס שלהם, אולם אין מקום, ואין צורך, לקבוע מסמרות בעניין זה. הנקודה החשובה לענייננו היא, שהמערערת אינה מדברת בשמם של מפרסמי המודעות אלא בשמה-שלה, והספק הוא, האם למערערת-עצמה זכויות במידע, ככל שישנן זכויות כאלה. בהקשר זה ניתן לשוות לנגד עיננו את השאלה הבאה: לו בחרו מציעי העבודה – בחירה מפורשת – לפרסם את מודעותיהם לא רק אצל המערערת אלא גם אצל אחרים – למשל המשיבה – האם היה בידי המערערת למנוע זאת? על פני הדברים נראה שהתשובה לכך שלילית.

7. המערערת טוענת כי היא השקיעה משאבים ומאמצים בפיתוחו, בפרסומו ובשיווקו של לוח הדרושים; לדבריה, היא רכשה מוניטין בלוח זה. אף בהנחה שטענות אלה נכונות – ואכן כך אנו מניחים – עדיין אין בכך בהכרח כדי ללמד שיש לה זכויות במידע המצוי בלוח, מידע שנוסח ונמסר לה, כאמור, על-ידי אחרים, לצורך פרסום

אצלה, ועל כך היא מקבלת תשלום; בהקשר זה יש לציין כי בית המשפט קמא קבע – בשלב זה באופן לכאורי כמובן – כי "ככל שהמערכת השקיעה משאבים כלשהם נועדו אלה בעיקרם כדי לקדם את המוניטין של אותה פלטפורמה ולא לשם איסוף הנתונים הכלולים במודעות שפורסמו במוספים ובאתר האינטרנט".

עולה אפוא השאלה, האם יש לראות במערכת כמי שזכאית להגנה על לקט המידע שבו מדובר, מכוח דיני עשיית עושר, דיני זכויות יוצרים או דין אחר; ואם כן, מה טיבן של זכויותיה והאם הן הופרו על-ידי המשיבים. כך למשל, אף שאין לשלול את האפשרות להגן על בעל זכויות במאגר מידע באמצעות דיני עשיית עושר ולא במשפט, הרי שזוהי שאלה מורכבת הן מבחינה עקרונית (כך עולה גם מדברי המערכת עצמה) הן מבחינת היישום על נסיבות המקרה דנן וסוג המאגר שבו מדובר (וראו גם מ' דויטש, עוולות מסחריות וסודות מסחר (תשס"ב) 268-269; ובאופן כללי לגבי יסודות העילה ראו לאחרונה רע"א *BUFFALO BOOTS GMBH 502/04* נ' גלי-רשת חנויות נעלים-גלי השלום, פ"ד נח(5) 487). אסתפק בלומר כי בית המשפט המחוזי סבר, על יסוד נימוקים בעלי-משקל, כי ישנם ספקות באשר ליכולתה של המערכת לבסס במקרה זה עילה בעשיית עושר ולא במשפט, ובשלב זה, אינני מוצא מקום להתערב במסקנתו-זו.

גם בעילה של זכויות יוצרים, תעמוד לדיון בפני בית המשפט המחוזי בהליך העיקרי, בין היתר, השאלה האם יש לה למערכת זכות יוצרים במידע העובדתי הכלול במאגרה או בליקוטו, והאם הפרו המשיבים את זכותה עת נטלו את המידע ועשו בו שימוש בפלטפורמה משל עצמם. ודוק: מדובר לכאורה בנטילת המידע עצמו, להבדיל מאופן ארגונו והצגתו (ראו, לעניין זה, ט' גרינמן, זכויות יוצרים (תשס"ג) 131-129; דויטש, בספרו הנ"ל, בעמ' 268; על הדרישה למקוריות, מעבר להשקעת מאמץ, זמן וכישרון גרידא, ראו למשל ע"א *Robert E. Eisenman 2790/93* נ' קימרון, פ"ד נד(3) 817; ראו גם *Feist Publications Inc. v. Rural Telephone Service Co., Inc.*, 499 (U.S. 340 (1991)). אשר לעוולת גניבת העין, יש לכאורה בסיס לעמדתו של בית המשפט המחוזי, כי בשלב זה לא בוססה העילה די הצורך. זאת, במיוחד, משנמצא כי לכאורה ישנם הבדלים משמעותיים בין העיתון ואתר NRG לבין אתר Alljobs, ומשהובהר כי המשיבים חדלו מלעשות שימוש במספרי המשרות שהופיעו אצל המערכת. יצוין, כי המערכת שבה ומעלה שורה של עילות נוספות – הפרת הסכם השימוש, גזל, השגת גבול במיטלטלין, הפרת חובה חקוקה, רשלנות ופגיעה בפרטיות. ואולם, בבית המשפט קמא לא פורטו עילות אלה כראוי, וגם לגוף העניין, לא מצא בהן בית המשפט בסיס למתן הסעד הזמני המבוקש. אינני רואה לסטות מקביעתו של בית

המשפט המחוזי בהקשר זה, ואולם אין בכך כמובן כדי לגרוע מן הצורך לברר לגופן את הטענות במסגרת ההליך העיקרי.

מעניין לעניין באותו עניין: המערערת מעלה בבקשתה את החשש כי מעתה ואילך יוכל כל אתר אינטרנט להעתיק כל מודעה המתפרסמת על-ידי אחרים, וכי החלטת בית המשפט המחוזי עלולה להביא לכך שבני הציבור יחדלו מלרכוש עיתונים. נראה, כי חששות אלה יש בהם מן הפרזה; הדוגמה שמציגה המערערת, של אחת בשם "יפעת" המשלמת לעיתונים על-מנת שיותר לה לרכז מאמרים המתפרסמים אצלם – מערכת במידה רבה מין בשאינו מינו. יש לבדוק בכל מקרה ומקרה האם ישנן זכויות בפרסום, ואם כן – מהן אותן זכויות והאם הן הופרו; לעניין זה, למשל, לא בהכרח דומה מאמר פרי יצירתו של עיתון למודעה שנמסרה לעיתון על-ידי מעסיק לצורך פרסומה תמורת תשלום בלוח דרושים. מכל מקום, ברור הוא שבית המשפט המחוזי לא נתן – כלשון המערערת – "הכשר למעשיהם המעוולים של המשיבים", שהרי, נשוב ונטעים, מצויים אנו בשלב ביניים שעניינו סעד זמני; טרם לובנה בערכאה המתאימה השאלה האם המעשים אמנם "מעוולים", ואם הם ימצאו מעוולים, וודאי לא יינתן להם הכשר.

8. בחנתי את טענות הצדדים ביחס למאזן הנוחות. לא מצאתי כי הכף נוטה באופן מובהק לצד זה או לצד אחר. עם זאת, מקובלת עלי עמדתו של בית המשפט קמא, לפיה אם תזכה המערערת בתביעתה, ניתן יהיה לפצות על הפסדיה בכסף. במקום אחר כתבנו, כי דחיית בקשה למתן סעד זמני משמעותה היא, לעיתים, הטלת הערכת הסיכונים והסיכויים על "השוקל הטוב" לכאורה, לאמור: מי שנמצא בעמדה הטובה ביותר להעריך את העלות הפוטנציאלית אל מול התועלת הפוטנציאלית של כל אחת מאפשרויות הפעולה, ולבחור, בהתאם, באפשרות היעילה ביותר (ע"מ 11615/05 קי.ו.אל.סי ישראל בע"מ נ' עיריית תל-אביב (לא פורסם)). דברים שאמרנו שם יפים בשינויים המתבקשים גם לכאן. אכן, דחיית הבקשה בענייננו אין משמעותה, כלל וכלל, הכרעה בסוגיות השנויות במחלוקת, וממילא, גם אין בה משום "אור ירוק" למשיבים ליטול מידע מאצל המערערת. החלטת בית המשפט המחוזי, שלא ליתן צו מניעה זמני, מותירה על כתפי המשיבים את הבחירה להמשיך בפעילות כלפיה מופנית התביעה, כאשר אם יצאו בסופו של יום כשידם על התחונה, יידרשו לשאת בתוצאות הכספיות של בחירתם זו, ככל שתהיינה. מכל מקום, יש להניח כי ההליך בערכאה הדיונית יתקיים בקצב ההולם את נסיבות העניין.

התוצאה היא שבקשת רשות הערעור נדחית. המערערת תישא בשכר-טרחת עורך הדין של המשיבים בסכום של 10,000 ש"ח.

ש ו פ ט

הנשיא א' ברק:

אני מסכים.

ה נ ש י א

השופט ס' ג'ובראן:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק-דינו של השופט ריבלין.

ניתן היום, ט' באייר התשס"ו (7.5.06).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ה נ ש י א